

DIRECTEUR-HOOFDINSPECTEUR WATER JAN LEENTVAAR:

“We moesten af van de slager-keurt-zijn-eigen-vlees-procedure”

Vergunningen verlenen aan jezelf en ook nog eens zelf de controle uitvoeren op de correcte naleving van deze vergunningen, met als risico dat in geval van calamiteiten het één en ander ‘onder de pet’ gehouden zou kunnen worden. Geen gezonde situatie vonden ze bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Vandaar dat medio 2001 de Inspectie Verkeer en Waterstaat (IVW) in het leven is geroepen, een onafhankelijk orgaan dat direct verslag doet aan de minister en Tweede Kamer. Op 1 januari van dit jaar ging bij de inspectie de divisie Water van start met aan het hoofd prof. dr. ir. Jan Leentvaar.

De IVW bestaat uit de divisies Scheepvaart, Luchtvaart, Vervoer, Telecom en Water. De divisie Rail is in oprichting. Al direct bij de oprichting van de IVW zagen de divisies Scheepvaart, Luchtvaart, Vervoer en Telecom het levenslicht. De divisie Water startte een half jaar later. “Dat kwam vooral doordat voor bijvoorbeeld de scheep- en luchtvaart er al inspecties bestonden”, legt Leentvaar uit. “Het was dus vrij gemakkelijk deze onder te brengen bij de IVW. Voor de divisie Water lag dat wat anders. Inspecteurs voor het waterbeheer waren niet ondergebracht bij een aparte inspectiedienst, maar waren werkzaam bij Rijkswaterstaat. Zij inspecteren bedrijven en overheidsdiensten, waaronder Rijkswaterstaat zelf. Zij inspecteren dus, onder andere, de eigen dienst. En aan deze ‘de-slager-keurt-zijn-eigen-vlees-procedure’ moest een eind komen. Na gedegen onderzoek bleek het niet verstandig de inspecteurs bij Rijkswaterstaat weg te halen en ze bij de divisie Water onder te brengen. Dan zouden ze een soort vliegende brigade worden”.

In plaats daarvan is gekozen voor een sturende en toezichthoudende divisie Water. De inspecteurs blijven als vergunningverleners en handhavers in dienst van Rijkswaterstaat en houden in die hoedanigheid toezicht op de rijkswateren en de correcte naleving van vergunningen. De divisie Water stuurt de vergunningverlening voor de natte milieuwetten bij Rijkswaterstaat aan en draagt de verantwoordelijkheid over de handhaving daarvan. Leentvaar: “Wij sturen de inspecteurs bij Rijkswaterstaat dus voor een belangrijk deel aan; wij stellen

regels op, zodat zij op een goede manier hun werk kunnen doen. Daarnaast gaan wij voor alle natte wetten bekijken of het toezicht op de eigen organisatie net zo geschiedt als de inspectie van een derde partij”.

Audits

In de brochure die is uitgegeven ter gelegenheid van de oprichting van de IVW, wordt gesproken van een “voortzetting van toezichtorganisaties met een respectabele geschiedenis; er is dus al veel kennis en ervaring aanwezig in de nieuwe organisatie”. Een staat van kennis en organisatie waar de divisie Water niet op kan bogen, aangezien

“Toezicht op vergunningverlening Rijkswaterstaat”

het hier niet gaat om de voortzetting van een oude inspectiedienst. “Mede daarom hebben we voor Lelystad gekozen als standplaats voor onze divisie”, vertelt Leentvaar. “Daar zitten we dichtbij het kenniscentrum van het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling. Op dit moment werk ik samen met een klein clubje kwartiermakers aan het opzetten van de divisie. Het is de bedoeling dat we uitgroeien tot een club van zo’n 50 mensen, bestaande uit onder andere juristen, bestuurskundigen, chemici en biologen. In eerste instantie gaan wij ons richten op toetsing en naleving van de watermilieuwetten en, zoals eerder gezegd, het toezicht houden op de vergunningverlening van Rijkswater-

Directeur-hoofdinspecteur Water Jan Leentvaar.

staat aan zichzelf en de handhaving daarvan. Het toezicht houden geschiedt onder meer middels audits die we jaarlijks gaan uitvoeren bij de regionale directies van Rijkswaterstaat. We toetsen dan op basis van het vastgestelde beleid en de natte wetten en regelingen. Zo gaan we bijvoorbeeld auditeren op de uitvoering van werken en de toepassing van de Wet bodembescherming. Aangezien we daar zelf niet alle kennis voor in huis hebben, gaat het RIZA ons hierbij op wetenschappelijk terrein steunen”.

Onafhankelijke dienst

De IVW zelf is een onderdeel van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Om ook hier te voorkomen dat mensen verschillende petten dragen, is binnen het ministerie een duidelijke scheiding aangebracht tussen beleid en toezicht: de Inspecteur-Generaal die aan het hoofd staat van de IVW is geen lid van de bestuursraad van het ministerie.

“De vliegtuigramp in de Bijlmer, het instorten van het parkeerdak van het Van der Valk hotel in Tiel, de cafébrand in Volendam en de vuurwerkramp in Enschede. Het zijn allemaal zaken waarbij feiten of gebeurtenissen gemakkelijk onder de tafel konden worden geveegd”, vindt Leentvaar. “Enkel en alleen omdat de verantwoordelijke instanties twee petten op hadden. Daar zaten mensen die de regels hadden gemaakt en tegelijkertijd zelf de naleving van die regels moesten toetsen. Een belangrijk punt van de divisie Water is dat het een onafhankelijke

dienst is, los van de beleidsvormers en los van de uitvoerders van dit beleid. Een dienst die toezicht houdt en signaleert en zelfstandig aan de minister en de Tweede Kamer toelicht hoe het ervoor staat met het waterbeheer”.

“Het waterbeheer staat er overigens goed voor”, vervolgt Leentvaar. “Het is beslist niet zo dat het daar helemaal fout loopt en dat daarom onze dienst in het leven is geroepen. Wel is er dus de wens tot het scheiden van die petten, zodat een heldere lijn wordt uitgezet die ook helder en transparant gecommuniceerd kan worden”.

Rijkse Beemden

De eerste echte klus die de divisie Water toegewezen heeft gekregen, is het probleem rond de dumping van vervuild slib bij het natuurgebied de Rijkse Beemden in de Limburgse gemeente Beesel, nabij Roermond. Het slib is afkomstig uit de Maas ter hoogte van Swalmen-Beesel, daar waar in 2001 de rivier over een stuk van 4,5 kilometer zo’n 30 meter is verbreed. Een deel van de afgegraven grond is gebruikt om de Rijkse Beemden ondieper te maken en zo de ontwikkeling van de natuur aldaar te bevorderen. Achteraf bleek echter dat naast schone grond ook verontreinigd slib in het natuurgebied gestort was en ook dat er niet volledig gehandeld was conform de verleende ver-

“Los van beleidsvormers en uitvoerders van het beleid”

gunning en de gemaakte afspraken hieromtrent. Leentvaar: “De problemen daar worden de staatssecretaris verweten en deze heeft ons nu gevraagd de dumping te onderzoeken en maatregelen op te stellen die moeten voorkomen dat dergelijke problemen in de toekomst weer gebeuren”.

Beter waterbeheer

Leentvaar, die als deeltijd hoogleraar integraal waterbeheer aan de universiteit van Wageningen en na een indrukwekkende staat van dienst bij achtereenvolgens het RIZA en Rijkswaterstaat zijn sporen in de waterwereld inmiddels wel verdiend heeft, wil benadrukken dat de divisie Water uiteindelijk aan één algemeen doel werkt. “We zijn er niet alleen voor de politiek, wij werken aan beter waterbeheer. Dat wil zeker niet zeggen dat we het integraal waterbeheer willen loslaten. Dat is een groot goed in Nederland. Wat er wél gaat gebeuren, is dat het waterbeheer voortaan onder verbeterd toezicht geschiedt”.